

اصلاحات اقتصادی در مجارستان*

مترجم: مسعود محمدی

وضعیت اقتصادی

تولید

از پایان دهه ۱۹۷۰ اقتصاد مجارستان با وضعیت مشکلی مواجه است. رشد تولید در دوره ۱۹۷۹-۱۹۸۶ اندک بوده است. سطح زندگی مردم تغییری نکرده است. بدهی به ارزهای قابل تسعیر بشدت افزایش یافته و کسری بودجه، برخلاف پیش‌بینیها، از چند سال پیش در حال افزایش است. آقای کارولی گروتس^۱، نخست وزیر، در سال گذشته اعلان داشت که کشور در "وضعیتی بحرانی" به سر می‌برد. در این اوضاع، رشد ۲ درصدی تولید خالص ملی تولید شده^۲ (درآمد ملی) را می‌توان رضایتبخش تلقی کرد. به این ترتیب، برخلاف سالهای گذشته، از هدف تعیین شده در برنامه نیز اندکی فراتر رفته است.

در سال ۱۹۸۷ نتایج حاصله در زمینه تولیدات صنعتی امیدبخش‌تر بوده است. رشد تولیدات صنعتی در این سال، ۳/۷ درصد بوده و این بهترین نتیجه دهه کنونی است. تعداد مشاغل صنعتی همچنان روبه گاهش است (۱۰- درصد از ۱۹۸۵ تا ۱۹۸۶، ۲/۵- درصد در ۱۹۸۷) و حال آنکه تولید ناخالص برحسب فرد شاغل ۶/۴ درصد و بهره‌وری در هر ساعت به میزان ۴ درصد افزایش یافته است. در هر صورت، تعداد ساعات کار نسبت به ساعات کار سال ماقبل افزایش داشته است.

یکی از موانع توسعه اقتصادی، تحجّر و کهنگی فنی ساختارهای صنعتی است، زیرا عمدتاً به علت سیاست تحدید سرمایه‌گذاری، اصلاحات لازم نتوانسته به مرحله اجرا درآید در فاصله سالهای ۱۹۸۱-۱۹۸۵

* "La Réforme Économique en Hongrie: un Arbitrage Délicat Entre L'Économique et Le Social". Problèmes Économiques. 30 Mars 1989-No 2. 118-
P. 9-15 .

1. Karoly Grosz

۲. تولید خالص ملی تولید شده (یا تولید خالص ملی از زاویه تولید، یا درآمد ملی) یکی از شاخصهای کلان اقتصادی است که برای برآورد رشد اقتصادی به کار برده می‌شود. تولید خالص ملی مصرف شده (یا تولید خالص ملی از زاویه هزینه) با تولید خالص ملی تولید شده این تفاوت را دارد، که تجارت خارجی را نیز در بر می‌گیرد.

میزان سرمایه‌گذاری در مقایسه با دوره پنجساله قبلی ۱۰ درصد کاهش یافته است (برحسب ارزش واقعی). امکانات صنایع پایه اگر چه افزایش یافته است، با این حال نوسازی گریزناپذیر صنایع کالاهای سرمایه‌ای و مصرفی همچنان ناکافی است. به همین دلیل است که شتاب دادن به آهنگ رشد صنعت مکانیک در ۱۹۸۷، که متوسط رشد آن هنوز ۳/۸ درصد است، غیر ممکن به نظر می‌رسد. صنایع مصالح ساختمانی و صنعت شیمی از رشد نسبتاً بالایی برخوردار بوده‌اند (به ترتیب ۶/۹ درصد و ۶/۲ درصد). کوششهای به عمل آمده مرجحاً "معطوف به سالم سازی و بازسازی ساختاری سه کارخانه بزرگ ذوب آهن بوده است. تعداد مشاغل حذف شده، در کل، به ۲۴۰۰ شغل می‌رسد. اخراج کارگران و کارکنان فولادسازی "ازد"، اعتراضات پرتلاطمی را در افکار عمومی مجارستان برانگیخت و دولت مصمم شد کارگران اخراجی را تحت پوشش کمکهای خاص، نظیر بازنشستگی پیش از وقت، قرار دهد.

در مجارستان یک پنجم افراد شاغل، در بنگاههای کشاورزی یا جنگلی مشغول به فعالیت هستند. کشاورزی از سال ۱۹۸۳ در حال رکود است و میزان تولید کشاورزی در سال ۱۹۸۷، حدود ۱ درصد از رقم تولید مشابه در سال ماقبل آن کمتر بوده است. در مورد نتیجه اخیر، شرایط جوی به خصوص مسئول قلمداد شده است.

سرمایه‌گذاری

ارقام مربوط به سرمایه‌گذاری تا حال حاضر فقط به قیمت‌های جاری موجود بوده است. رشد این رقم سرمایه‌گذاری در سال ۱۹۸۷، ۱۳/۵ درصد، یعنی دو برابر رشد سرمایه‌گذاری در سال پیش از آن، بوده است. رشد سرمایه‌گذاری به قیمت‌های ثابت یعنی با ملحوظ داشتن افزایش قیمت‌ها، به حدود ۵ درصد می‌رسد. بنابراین چنین استنباط می‌شود که سیاست سرمایه‌گذاری که عمدتاً "سیاستی تحدیدی بود و خود عامل کندکننده رشد محسوب می‌شود، تعدیل یافته است. از آغاز سالهای دهه ۱۹۸۰، برای اولین بار، رقم بیشتری در بخش اجتماعی شده و تعاونی سرمایه‌گذاری شده است. نیمی از سرمایه‌گذاری در کالاهای سرمایه‌ای و تجهیزات ای است که منشاء خارجی دارند. در طول پنج سال گذشته، واردات ماشین‌آلات از منطقه روبل اندکی افزایش یافته است و نیز واردات بازار قابل تسعیر تقریباً "دو برابر شده و در سال ۱۹۸۷ به حدود ۶۰ درصد کل واردات (در مقام مقایسه با ۴۵ درصد سال ۱۹۸۳) رسیده است. در سال ۱۹۸۰، قریب ۹۰ درصد هزینه‌های سرمایه‌گذاری، به توسط بخش اجتماعی شده صورت گرفته است. در ۱۹۸۷ این رقم بیش از ۸۰ درصد نبوده و ۲۰ درصد باقی مانده از بخش خصوصی تأمین شده است. بخش خصوصی بخش اعظم امکانات مالی خود را مصروف ساختمانهای مسکونی کرده است. این فعالیت عمدتاً "در حیطه فعالیت بخش خصوصی قرار دارد. از بین ۷۰ هزار واحد مسکونی تمام شده در سال ۱۹۸۶، تنها ۱۰ درصد را بخش اجتماعی به اتمام رسانده است.

مصرف

مزد واقعی کارگران و کارمندان در سال ۱۹۸۶، به میزان ۲/۵ درصد کمتر از مزد واقعی آنان در سال ۱۹۸۰ بوده است. بسیاری از خانوارها فقط با انجام فعالیتهای جنبی، با ساعات کار اضافی، و انصراف از تعطیلات خود می‌توانند سطح زندگی خود را حفظ کنند. هم‌اکنون سه چهارم جمعیت فعال، در اقتصاد موازی که تقریباً به رسمیت شناخته شده است کار می‌کنند. کاری که در این اقتصاد موازی صورت می‌گیرد معادل تقریبی ۵ درصد

زمانی است که در کار اصلی صرف می‌شود.

در سالهای ۱۹۸۶ و ۱۹۸۷ مصرف خانوارها اندکی افزایش یافته است (برای هر سال حدود ۳٪) و این خود البته مطابق برنامه نبوده است. اعلان وضع مالیات بر ارزش افزوده به خریدهای پیش از وقت سال گذشته، بخصوص خرید کالاهای مصرفی با دوام دامن زده است. حجم معاملات خرده‌فروشی به قیمت‌های ثابت ۵ درصد نسبت به رقم مشابه سال ماقبل افزایش یافته است.

در سال ۱۹۸۷ افزایش قیمت‌ها به ۸ درصد رسید. بنابراین هزینه زندگی در سالهای اخیر بنحوی قابل ملاحظه‌ای افزایش یافته است. در سال ۱۹۸۷ هزینه زندگی نسبت به هزینه زندگی در سال ۱۹۸۰ علی‌الاصول باید حدود ۵۰ درصد بیشتر بوده باشد. فقط بخش ناچیزی از افزایش شدید قیمت‌ها از کاهش سوبسید به‌هنگام‌های بدهکار ناشی می‌شود. این افزایش‌ها عمدتاً "بازتاب‌دهنده گرایشهای تورمی است. در آزاد گذاردن برخی قیمت‌ها، قیمت‌ها روبه افزایش گذارده‌اند و افزایش قیمت‌ها به نوبه خود به افزایش دستمزدها - که ملاحظات سیاسی دولت را به آن واداشته است - منجر شده است.

تجارت خارجی

نتایج تجارت خارجی در سال ۱۹۸۷ اقوا کئنده بوده است. صادرات و واردات به قیمت‌های جاری به ترتیب به میزان ۷ درصد و ۵ درصد افزایش یافته است. با این حال موازنه تجارت خارجی با کسری دیگری معادل ۱۳ میلیارد فورینت^۱ (در مقابل ۱۹ میلیارد فورینت در سال ۱۹۸۶) روبه رو گشته است. متجاوز از نیمی از مبادلات تجاری با کشورهای سوسیالیستی صورت گرفته است و مهمترین طرف تجاری مجارستان (با ۳۱ درصد مبادلات) اتحاد جماهیر شوروی بوده است. مجارستان در سال ۱۹۸۷ نیز در مبادلات تجاری خود با اتحاد شوروی، از مازاد تجاری (معادل ۱۵/۵ میلیارد فورینت) برخوردار بوده است. اگر از تأثیر نرخ ارز صرف نظر شود، حجم مبادلات کالا با کشورهای اروپای شرقی نسبت به سطح مبادلات سال ماقبل تغییر محسوسی نکرده است.

در حالی که ارزش فورینت در سال ۱۹۸۷ نسبت به روبل حدود ۳ درصد افزایش داده شد، ارزش آن نسبت به پول کشورهای اروپایی بشدت کاهش یافت و حدود یک‌پنجم ارزش آن گاسته شد. کاهش ارزش فورینت نسبت به دلار حدود ۲/۵ درصد بود. به همین مناسبت برای رفع آثار این نوسانات، برآورد میزان تجارت مجارستان با کشورهای غربی برحسب فورینت باید بین ۱۵ تا ۲۰ درصد اصلاح گردد. صادرات مجارستان در سال ۱۹۸۷ به کشورهای سازمان همکاری و توسعه اقتصادی (O.E.C.D.) برحسب فورینت، ۷ درصد و واردات آن از همین کشورها به مقدار ۸ درصد افزایش یافته است. با این حال صرف نظر از تأثیر نرخ مبادله، تجارت با گاهشی معادل ۱۰ درصد همراه بوده است. در میان کشورهای غربی، جمهوری فدرال آلمان و اتریش، بزرگترین طرفهای تجاری مجارستان هستند و به ترتیب ۱۲ درصد و ۵/۵ درصد تجارت خارجی (به ارزش اسمی) با آنها صورت گرفته است. یکی از شاخصهای ضعف اقتصاد مجارستان، کامیابی اندک این کشور در صادرات به بازارهای غربی

۱. هر ۲۹ فورینت معادل ۱ دلار آمریکا. Forint 1.

است. سهم مجارستان در کل واردات کشورهای عضو او. ای. سی. دی از ۱۹۷۵ تا ۱۹۸۵ حتی اندکی تقلیل یافته و توان رقابتی محصولات صنعتی آن به نحو قابل ملاحظه‌ای کاهش یافته است. پنگاههای مجارستان فقط در فراورده‌های شیمیایی بخشی از بازار را به خود اختصاص داده‌اند. بدتر از همه آنکه مجارستان در رقابت با کشورهای در حال توسعه در بازارهای کشورهای صنعتی زمینه را از دست داده است.

در مقایسه با کشورهای شورای همپاری اقتصادی (= کومکون)، مجارستان در زمینه صادرات ماشین‌آلات و کالاهای تجهیزاتی به کشورهای غربی، موقعیت خود را بهبود بخشیده است.

موازنه تجاری مجارستان در سال ۱۹۸۶ برحسب ارزشهای قابل تسعیر با کسری دیگری معادل ۰/۴ میلیارد دلار آمریکا مواجه گشته است. علت این کاهش ضعف مستمر توان صادراتی و سیری ناپذیر بودن عطف مصرف‌کنندگان و سرمایه‌گذاران نسبت به محصولات وارداتی است. در سال ۱۹۸۷ نیز به رغم کوششهای فراوان، بهبود ملموس و معناداری در این کسری به وجود نیامد (۰/۳۶ میلیارد دلار آمریکا). با این حال کسری موازنه پرداختها به ارزشهای قابل تسعیر بهبود یافته است. در ۱۹۸۷ این کسری به ۰/۸۵ میلیارد دلار آمریکا، یعنی ۰/۵ میلیارد کمتر از سال پیش، افزایش یافته است.

بدهی خارجی

بدهی خارجی در ابعاد گسترده‌ای افزایش یافته است. خالص بدهی کشور ظرف دو سال دو برابر شده و از ۵/۷ میلیارد دلار در ۱۹۸۵ به ۱۰/۹ میلیارد دلار در ۱۹۸۷ افزایش یافته است.

بر طبق اطلاعات بانک مرکزی مجارستان، در حدود دو سوم افزایش بدهی از تغییر نرخ برابری پولهای مختلف به دلار - که بدهیها به آن پولها پرداخت شده - ناشی می‌شود. کارمزد و بهره بدهی هر روز فشار بیشتری بر اقتصاد مجارستان وارد می‌سازد. پرداخت بهره و استهلاک سرمایه قرض گرفته شده حدود سه چهارم درآمدهای صادراتی (در مقابل یک چهارم در ۱۹۸۲) را به خود اختصاص می‌دهد. قریب به یک میلیارد دلار فقط به عنوان بهره باید پرداخت شود. علاوه بر آن واردات متعددی که از حیث مالی از منابع قرض تأمین شده است، بهبود قابل ملاحظه‌ای در ظرفیت صادراتی به وجود نیاورده‌اند و این خود نگرانیهایی را موجب شده است. برحسب برآوردهای سازمان همکاری و توسعه اقتصادی، مجارستان از هم‌اکنون در آستانه مرز تحمل ناپذیری کارمزد و بهره بدهی قرار گرفته است.^۱

بحث بر سر اصلاحات

هدف اصلاحات اقتصادی مجارستان شتاب بخشیدن به رشد اقتصادی است. این هدف تا حال حاضر به تحقق نپیوسته است. رجل سیاسی و کارشناسان در مورد دلایل این ناکامی متفق‌القولند: با توجه به اینکه مجارستان

۱. در این بررسی، خالص بدهی مجارستان در پایان سال ۱۹۸۷، معادل ۱۵/۸ میلیارد دلار است. تفاوت این رقم با آمار بانک ملی مجارستان قبل از هرچیز در ارزشگذاری متفاوت ذخایر ارزی است.

شدیدا" به تجارت خارجی وابسته است تحولات بازار جهانی (ضربه نفتی، سیاستهای حمایتی تجاری) تأثیر بسیار بر آن گذارده است. از طرف دیگر ناهماهنگی در اجرای ضوابط و در هدایت اقتصاد، بازسازی اجتنابناپذیر را دچار مخاطره کرده است.

اخیراً" بر سر مسئله چگونگی اقدام برای گذر به ساختارهای کاراتر، بحثی عمومی جریان داشته است. سیاست اقتصادی امروز هم اسیر نظرات دیرینه در زمینه اعطای اقسام سوبسید است. به همین مناسبت، کسری بودجه در سال ۱۹۸۶ باز هم افزایش یافته و به ۴۶ میلیارد فورینت رسیده است. این رقم دو برابر کسری بودجه پیشبینی شده در برنامه است. انواع سوبسید خود به میزان ۲۵ درصد افزایش یافته است که خود ۱۶ میلیارد دلار بیش از رقم پیشبینی شده است. در سال ۱۹۸۷، کسری بودجه کاهش قابل ملاحظه‌ای نخواهد داشت.

پارلمان مجارستان هنگام ارائه گزارش عملکرد بودجه سال ۱۹۸۶ سیاست اقتصادی را که تا حال حاضر مبنای عمل بوده است، بشدت مورد انتقاد قرار داد. آقای مدگیسی^۱ وزیر دارایی، که ضمناً "معاون نخست وزیر و رئیس کمیسیون جدید برنامه و اقتصاد نیز شده است، نظرات خود را اینگونه بیان کرده است: "ما باید هزینه مافات و ضرر و زیان برخی بخشها را بر مجموعه جامعه سرشکن کنیم و مسئولان این خسران، متحمل عواقب آن نشوند، همان طور که تا به حال می‌کردیم، یا آنکه مناقشات را در جایی که بروز می‌کنند حل کنیم. این شیوه اخیر، رفتار اقتصادی تازه‌ای را ایجاب می‌کند." یکی از نمایندگان در این هنگام اظهار داشته است که روحیه رقابت در مجارستان وجود نداشته است و مجارستان همواره تحت سیاست حمایتی دولت از رقابت مصون مانده است.

یک مسئله اساسی: تصفیه بنگاههای بدهکار

خواست و اراده اصلاحات اقتصادی در مجارستان عمدتاً" با این مسئله اساسی روبه‌رو است. در تمام سطوح مقاومتهای شدید نسبت به تقاضای بستن بنگاههای زیانده دیده می‌شود. امکانات بازسازی نیروی انسانی و به عبارتی ایجاد مشاغل جدید بسیار محدود است، محدودیتهای سرمایه‌گذاری این امکان را فراهم نمی‌سازد. وانگهی بیکاری از نظر سیاسی در کشور سوسیالیستی ناپذیرفتنی است. موضع سندیکاهای مجارستان به اینگونه است: "تغییر ساختاری: آری، بیکاری: نه!"

با این همه، در اول سپتامبر ۱۹۸۶ فرمان ناظر به مسئله تصفیه بنگاهها برای اجرا ابلاغ شد. پیش از این فرمان، بستن بنگاههایی که سود نمی‌دادند تهدیدی آشکار بود. بر طبق این فرمان تصفیه باید فقط آخرین چاره تلقی گردد. همچنین در همین فرمان، کمک به بیکاران از نو تعریف شده است. اگر بنگاهی بیش از ده نفر را از کار اخراج کند و اگر این عده کار تازه‌ای پیدا نکنند، بنگاه، یا در صورت لزوم وزارت ذی‌ربط، باید به‌فرد اخراجی برای مدت یک سال کمک ایام بیکاری پرداخت نمایند. مقدار این کمک برای ۶ ماهه اول بیکاری معادل ۱۰۰ درصد آخرین دستمزد و برای بقیه مدت، تا حال حاضر ۷۵ درصد آن بوده است. این آیین‌نامه البته در کمتر موردی اجرا شده است. چنانچه تعداد اخراج‌شدگان بر طبق پیش‌بینیها از رقم فعلی ۱۵ هزار نفر تجاوز کند

1. Medgyessy

و به ۵۰ هزار نفر برسد، این وضعیت می‌تواند تغییر نماید. در سال ۱۹۸۸، "آیین‌نامه" دیگری نیز "درباره بازنشستگی پیش از وقت" قوت اجرایی یافته است. برطبق این آیین‌نامه کارکنان بنگاههای منحل شده یا در دست بازسازی را پنج سال پیش از وقت می‌توان بازنشسته کرد.

اصلاحات پیشنهادی

هم‌اکنون در مجارستان بحث گسترده‌ای درباره جریان مطلوب اصلاحات در جریان است. یک بررسی که به تقاضای جبهه مردمی میهنی به عمل آمده و گزیده‌ای از آن در جراید تحت عنوان "نقطه عطف و اصلاحات" انتشار یافته است، مناظره‌های بسیاری را برانگیخته است. نویسندگان خاطرنشان می‌سازند که اقتصاد در حال حاضر در مرحله رکود تورمی خاص کشورهای سوسیالیستی قرار دارد (یعنی تورم بدون بیکاری ولی در عوض کاهش مصرف داخلی و استفاده از منابعی که در وضعیت بهینه قرار ندارند). خروج از بحران الزاماً "با مناقشه‌هایی همراه خواهد بود. ایشان تأکید دارند که ارجحیت باید به تغییر ساختاری و افزایش کارایی داده شود. فقط در نوبت بعد است که می‌توان بدون اجبار به تحدید ناگهانی حجم واردات یا صادرات به هر قیمت، رشد بدهی را متوقف کرد. از این دیدگاه، انجام‌دهندگان این بررسی، در اصول با حزب کارگر سوسیالیست مجارستان، هم‌نظر هستند.

برعکس، عناصر تنظیم وضع پولی پیشنهادی نویسندگان این بررسی، موضوع جزو بحث بسیار گردیده است. تحول ساختاری باید با اتخاذ سه تدبیر صورت پذیرد: با محدود کردن دقیق رشد حجم پول، با در اختیار داشتن بانکی مرکزی که فقط در مقابل مجلس مسئول باشد و برای فورینت نرخ نازلی تعیین نماید. حزب باید از مسائل روزمره فاصله بگیرد و کوشش خود را معطوف تصمیمات استراتژیک اساسی نماید. برای انجام‌دهندگان این تحقیق، تعریف دوباره و تفکیک دقیق نقش حزب، قوای قضاییه و مجریه الزامی است. در این توزیع جدید مسئولیتها، پارلمان از اختیارات وسیع برخوردار خواهد شد. ایجاد گروههای پارلمانی نیز باید از تسهیلاتی برخوردار شود.

بدیهی است که رهبری حزب این پیشنهادها را جسورانه می‌داند. در موضع‌گیری نسبت به این مطالعه می‌توان خواند که: "بازار نمی‌تواند برای مسائلی نظیر سمت‌گیریهای اصلی و بزرگ استراتژیک اقتصادی، انتخابهای مربوط به زیر ساخت، تجارت خارجی یا هماهنگی منافع متعارض، پاسخ ارائه دهد."

به‌رغم تنوع آراء پیرامون محتوای عینی اصلاحات، درباره ضرورت اساسی پیگیری آن تفاهم وسیعی وجود دارد. برنامه تصویب شده به تاریخ سپتامبر ۱۹۸۷ پارلمان مجارستان برای دوره ۱۹۸۷-۱۹۹۰، چهار هدف زیر را مطرح می‌سازد:

- کندی افزایش بدهی و حفظ ظرفیت کشور برای پاسخگویی به بدهیهای خود به جامعه بین‌المللی؛
- بهبود توان رقابتی بنگاهها و نیروی کار از طریق حذف مشاغل غیرمولد و ایجاد انگیزه‌های گوناگون؛
- بهبود هدایت اقتصاد از طریق استفاده از ابزارهای تنظیم کلان اقتصادی. ابزار اصلی تحقق این هدف عبارتند از: تکمیل مکانیسمهای بازار و رقابت و ایجاد شرایط ضروری برای تحرک بیشتر سرمایه؛

— تنشهای غیرقابل اجتناب اجتماعی در مرحله تثبیت باید حتی المقدور به کمترین سطح تقلیل داده

شود .

وضع مالیات بر ارزش افزوده و مالیات بر درآمد

مشخصترین تدبیر اتخاذی از حیث اجتماعی، وضع مالیات عمومی بر گردش کالا (مالیات بر ارزش افزوده و مالیات بر درآمد) در اول ژانویه ۱۹۸۸ است .

مالیات بر ارزش افزوده متضمن سه نرخ مالیاتی است : کالاهای مایحتاج اولیه از شمول مالیات خارج اند . خدماتی که برای جمعیت اجتناب ناپذیر به نظر نمی رسد با ضریب ۱۵ درصد و سایر فراورده ها با نرخ ۲۵ درصد مشمول مالیات می شوند . محصولات تجملی ، همچنان موضوع مالیات مصرف خاص هستند . همین طور انواع کمک برای خدمات و محصولات نظیر وسایل عمومی حمل و نقل ، انواع دارو و غیره حفظ شده است . ولی برحسب پیش بینی ، مقدار آن از ۶۲ میلیارد فورینت در ۱۹۸۷ به ۴۲ میلیارد در ۱۹۸۸ کاهش خواهد یافت . وضع مالیات بر ارزش افزوده ، حذف یا کاهش برخی از مالیتهای بنگاهها را به دنبال خواهد داشت (مالیات بر دارایی و مالیات بر حجم دستمزد) . قرار بر این است که مالیات بر ارزش افزوده به مهمترین منبع درآمد در بودجه دولت تبدیل شود . به طور رسمی ، اخذ مالیات بر ارزش افزوده و حذف انواع سوبسید به افزایش ۱۵ تا ۲۰ درصد قیمت های خرده فروشی منجر خواهد شد ، ولی افزایش غیررسمی قیمت های خرده فروشی ، بیشتر از ۲۰ درصد خواهد بود .

از اول ژانویه ۱۹۸۸ ، مالیات دیگری نیز ، مالیات بر درآمد ، به مرحله اجرا گذارده خواهد شد . با توجه به اینکه در حال حاضر بیش از نیمی از شهروندان از منابع درآمدی گوناگونی برخوردار هستند ، وضع این مالیات به عنوان مقدمه عدالت مالیاتی بیشتر تلقی شده است . از این پس کلیه درآمدها روی هم محاسبه شده و از آنها با نرخهای تصاعدی ۲۰ تا ۶۰ درصد مالیات اخذ خواهد شد . اگر درآمد سالانه موادی کمتر از ۴۸ هزار فورینت باشد ، از پرداخت مالیات معاف خواهد بود . مزدبگیران از رقم ۱۲ هزار فورینت بعدی نیز معاف خواهند بود (در ۱۹۸۶ متوسط درآمد سالانه ۷۵ هزار فورینت بوده است) . در نتیجه ، برای جلوگیری از کاهش خالص درآمد ، بنگاهها و تعاونیها دستمزدها را افزایش داده اند . درآمدهای "نامرئی" نظیر انعامها و هدایای پولی که ۲۰ میلیارد فورینت برآورد می شود (سرانه ۶۵۰۰ فورینت) نیز از شمول این مالیات خارج نیستند . امید آن است که مشمولان مالیاتی مالیات بر درآمد از خود تفاهم نشان دهند زیرا درآمدهای حاصله مصروف پرداخت تعهدات بیمه های اجتماعی خواهد شد .

سایر اصلاحات

اصلاح نظام بانکی دنبال شده است . در آغاز سال ۱۹۸۷ یک نظام بانکی متشکل از دو شبکه وارد عمل شده است . از ۱۹۸۸ بانکهای تجاری امکان یافتند فعالیت خود را به تمام جمعیت تعمیم دهند و متقابلاً "صندوقهای پس انداز از این حق برخوردارند که برخی از وظایف خاص بانکهای تجاری را به عهده بگیرند .

کوششهای به عمل آمده در زمینه عدم تمرکز تصمیمات ناظر بر تجارت خارجی همچنان ادامه یافته است. از اول ژانویه ۱۹۸۸، تمام بنگاهها می توانند تقاضای اجازه انعقاد قراردادهای تجاری به ارزهای قابل تسعیر بطور مستقیم را بکنند. این بنگاهها همین شیوه عمل را می توانند در مورد محصولات که مطلقاً ارتباطی با فعالیت آنها ندارد، اتخاذ نمایند. با این حال، این حق با محدودیتهایی، بخصوص در مورد کالاهای مندرج در فهرست محصولات ممنوعه، که عمدتاً "کالاهای اولیه ضروری برای تجارت خارجی مجارستان را شامل می شود، همراه است.

چشم اندازها

سال ۱۹۸۸ در مجارستان، سال گذر نام گرفته است. قدرت سیاسی امیدوار است که بتواند اقتصاد را تثبیت کند ولی این هدف در کوتاه مدت تقریباً "غیرقابل حصول است. برحسب برنامه، رشد اقتصادی فقط ۱ درصد خواهد بود و تولید خالص ملی مصرف شده ۱ درصد کاهش خواهد یافت. سرمایه گذاری باید در سطح سال ماقبل حفظ گردد و صادرات بنحو محسوسی افزایش یابد. مجارستان در زمینه صادرات، بخصوص به کشورهای غربی نیازمند دستیابی به کامیابیهای سریع است. کسری موازنه پرداختها به ارزهای قابل تسعیر باید به ۵۰۰ میلیون دلار تقلیل یابد. برای دستیابی به این نتیجه، مازاد تجاری معادل ۲۵۰ میلیون دلار در سال ۱۹۸۸ اجتناب ناپذیر می نماید. بنابراین، هدف اصلاحات مالی، تحدید مصرف داخلی است. بر طبق آمارهای رسمی دستمزدهای واقعی حدود ۸ تا ۱۰ درصد کاهش خواهد یافت. امید می رود که از طریق گسترش فعالیتهای بخش خصوصی و نیز افزایش انتقالات اجتماعی کاهش درآمد واقعی از ۳ درصد تجاوز نکند. ظرفیت مردم مجارستان در تحمل تقلیل قدرت خریدشان یکبار دیگر در معرض آزمونی دشوار قرار دارد، بخصوص آنکه مطلقاً نمی توان مطمئن بود که نرخ ۱۵ درصد اعلان شده افزایش قیمتها مراعات گردد.

ویژگی سیاست اصلاحات اقتصادی در مجارستان، قبل از هر چیز، در معضل زیرنهفته است: الگوی اید مالی که بتواند ترکیب بهینه عناصر اقتصادی بازار و عناصر اقتصاد برنامه ای را تدارک بیند و مبنای جهت گیری اقتصاد گردد وجود ندارد. بنابراین اصلاحات نظام باید با دقت صورت گیرد. با این حال، رهبران سیاسی اغلب وقتی به اصلاحات متشبث می شوند که وضعیت اقتصادی خراب است و برای این اصلاحات فشارهایی اعمال می شود. و درست در چنین وضعیت یا وضعیت مشابهی است که برای رسیدن به بنگاههای موفق، امکانات لازم مانور وجود ندارد.

در حال حاضر، تنگنای خارجی قبل از هر چیز میدان عمل را محدود می سازد و مانع اتخاذ سیاست منسجم اصلاح ساختارهای اقتصادی در جهت بازار می گردد. دستیابی به مازاد تجاری معادل ۳ تا ۴ درصد درآمد ملی در سالهای آینده الزامی است، البته بهبود کارایی از طریق افزایش درآمد باید تشویق گردد ولی نتیجه گزیرناپذیر این سیاست کاهش جدید درآمد سایر گروهها و احتمال از دست دادن کار است. از این رو، با توجه به اوضاع، پایان دادن به مقاومت در برابر سیاست منسجم اصلاحی بسیار دشوار خواهد بود. تنش بین سیاست ساختاری معطوف به کارایی، و توزیع بهتر قدرت و امنیت شغلی بنابراین علی القاعده افزایش خواهد

یافت. هم از این روست که سندیکاها از هم اکنون اعلان داشته‌اند هیچ نوع بیکاری، ولو بیکاری ساختاری، قابل طرح نخواهد بود. دو دسته سوال موضوع بحث عمومی است: از طرفی، مسائل منبعث از فقر جدید و از طرف دیگر خواست طرفداران ایده‌های مطروحه در بررسی "چرخش و اصلاح". این عده خواستار آن‌چنان سیاست اقتصاد منسجمی هستند که "راه را برای حیات بهترین بنگاهها هموار کرده و انتخاب را به بازار واگذار نماید." این سیاست اگر چه ناخوشایند ولی برای بنگاهها اجتناب‌ناپذیر است. در چنین اوضاعی، هر اصلاح اساسی، ریسک‌های متعددی در بر دارد. به همین مناسبت رهبران مجارستان طرفدار پیگیری محتاطانه سیاست اصلاحی هستند.

(تغییر سالانه به درصد (%))

تحول درآمد ملی در مجارستان

۱۹۸۷-۱۹۸۶	۱۹۸۶-۱۹۸۵	۱۹۸۵-۱۹۸۴	۱۹۸۵-۱۹۸۰ ^۱	۱۹۸۰-۱۹۷۸ ^۱	۱۹۷۸-۱۹۷۵ ^۱	
۲/۰	۲/۵	۲/۶	۳/۰	۳/۴	۵/۶	برنامه
۲/۳	۰/۶	-۱/۴	۱/۴	۰/۵	۵/۰	عملکرد

۱. متوسط سالانه

۲. برآورد

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

(به میلیون دلار آمریکا؛ در پایان سال)

بدهی مجارستان به ارزهای قابل تسعیر

۱۹۸۷	۱۹۸۶	۱۹۸۵	۱۹۸۴	۱۹۸۳	۱۹۸۲	۱۹۸۱	۱۹۸۰	
۱۶۷۰۰	۱۵۰۸۶	۱۱۷۶۰	۸۸۳۶	۸۲۵۰	۷۷۱۵	۸۶۹۹	۹۰۹۰	ناخالص ^۱
۱۰۹۰۴	۸۵۴۱	۵۶۸۹	۴۵۴۹	۴۹۴۱	۵۰۸۹	۵۸۵۶	۵۸۳۷	خالص ^۲

۱. برآورد در سال ۱۹۸۷

۲. پس از کسر ذخایر ارزی و افزودن سایر طلبها از کشورهای خارجی

مأخذ: بانک ملی مجارستان

شاخصهای تحول اقتصادی (۱۹۸۳-۱۹۹۰)

(تغییرات سالانه به درصد %)

برنامه	۱۹۸۳	۱۹۸۴	۱۹۸۵	۱۹۸۶	۱۹۸۷	۱۹۸۸	۱۹۸۵/۱۹۹۰ ^۱
تولید خالص ملی تولید شده	۰/۴	۲/۹	-۱/۴	۰/۶	۲/۳	۱/۰	۳/۰
○ صنعت							
- تولید ناخالص	۰/۸	۲/۷	۰/۷	۱/۹	۳/۷	۱/۰	۲/۸
- بهره‌وری کار ^۲	۴/۲	۷/۲	۲/۹	۳/۵	۴/۰	-	-
○ ساختمان	-۵/۴	-۵/۰	-۸/۴	۰/۰	۵/۳	-۳/۵	۲/۶
○ کشاورزی: تولید ناخالص	-۲/۷	۲/۷	-۵/۵	۱/۳	-۱/۰	۵/۵	۱/۶ ^۵
- تولید نباتی	-۷/۵	۴/۹	-۵/۴	۱/۳	-	۹/۵	-
- تولید حیوانی	۲/۲	۱/۰	-۵/۶	۱/۳	-	۱/۵	-
تولید خالص ملی مصرف شده	-۲/۷	-۰/۶	۰/۶	۳/۳	-	-۲/۰	۲/۷
سرمایه‌گذاری	-۳/۰	-۲/۸	-۲/۳	۲/۰	۱۳/۵	۰/۰	-
خرده‌فروشی ^۲	۷/۲	۸/۵	۶/۳	۴/۵	۱۳/۳	-	-
قیمت خرده‌فروشی	۷/۳	۸/۳	۲/۰	۵/۳	۸/۵	۱۵/۰	-
درآمد واقعی	-۳/۲	-۲/۴	۱/۳	۱/۶	-	-۴/۰	۱/۰
صادرات ^۳	۱۵/۳	۱۰/۷	۲/۶	-۱/۰	۷/۱	-	-
- منطقه روبل	۱۳/۲	۱۰/۶	۱۳/۹	۶/۲	۰/۱	-	-
- به ارزهای قابل تسعیر	۱۶/۹	۱۰/۷	-۵/۹	-۷/۵	۱۴/۴	-	-
واردات ^۳	۱۲/۴	۷/۰	۵/۰	۷/۲	۵/۳	-	۳/۳ ^۶
- منطقه روبل	۹/۶	۵/۱	۵/۵	۱۰/۵	-۱/۶	-	-
- به ارزهای قابل تسعیر	۱۵/۰	۸/۷	۴/۶	۴/۳	۱۱/۸	-	-
موازنه تجارت خارجی ^۴							
- به میلیارد فورینت	۱۳/۲	۲۸/۹	۱۹/۴	-۱۸/۳	-۱۳/۵	-	-
- به میلیون روبل	-۵۴۹/۱	-۲۲۹/۹	۲۵۴/۹	۱۷/۴	۱۴۱/۱	-	-
- به میلیون دلار	۶۵۸/۹	۷۲۰/۸	۳۰۳/۰	۴۰۱/۱	-۳۶۱/۳	-	-

۱. متوسط سالانه

۲. بهره‌وری در ساعت

۳. به قیمت‌های جاری

۴. با در نظر گرفتن هزینه حمل و نقل

۵. ۱۹۸۶-۱۹۹۰ نسبت به ۱۹۸۱-۱۹۸۵

۶. به ارزش واقعی

تحول تجارت خارجی مجارستان^۱

۱۹۸۷	۱۹۸۰	۱۹۸۷	۱۹۸۶	۱۹۸۴	۱۹۸۲	۱۹۸۰	
(درصد %)		(به میلیارد فورینت) ^۲					
							صادرات
							کل
۱۰۰	۱۰۰	۴۵۰/۱	۴۲۰/۳	۴۱۴/۰	۳۲۴/۵	۲۸۱/۰	کشورهای سوسیالیستی
۵۴/۹	۵۵/۱	۲۴۶/۹	۲۴۵/۴	۲۲۳/۰	۱۸۵/۳	۱۵۴/۹	کشورهای شورای همیاری اقتصادی
۵۰/۹	۵۱/۴	۲۲۸/۹	۲۲۵/۹	۲۰۴/۰	۱۶۹/۹	۱۴۴/۳	○ از جمله، اتحاد جماهیر شوروی
۳۲/۷	۲۹/۳	۱۴۷/۳	۱۴۲/۳	۱۲۴/۷	۱۰۸/۸	۸۲/۳	کشورهای او.ای.سی.دی
۳۴/۲	۳۵/۱	۱۵۳/۹	۱۴۴/۰	۱۴۳/۶	۹۷/۲	۹۸/۶	بازار مشترک
۱۹/۹	۱۹/۶	۸۹/۶	۷۵/۰	۶۷/۲	۵۰/۵	۵۵/۲	کشورهای عضو اتحادیه اروپایی
۹/۲	۷/۹	۴۱/۲	۳۶/۴	۳۶/۵	۲۱/۴	۲۲/۲	تجارت آزاد
۱۰/۹	۹/۸	۴۹/۳	۳۰/۶	۴۷/۳	۴۲/۰	۲۷/۵	کشورهای در حال توسعه
							واردات
							کل
۱۰۰	۱۰۰	۴۶۳/۱	۴۳۹/۷	۳۹۰/۵	۳۲۴/۸	۲۹۹/۹	کشورهای سوسیالیستی
۵۲/۲	۵۰/۶	۲۴۱/۸	۲۴۴/۲	۲۰۷/۴	۱۷۳/۰	۱۵۱/۸	کشورهای شورای همیاری اقتصادی
۴۷/۷	۴۷/۳	۲۲۰/۹	۲۲۵/۴	۱۸۹/۳	۱۶۴/۶	۱۴۱/۸	○ از جمله، اتحاد جماهیر شوروی
۲۸/۵	۲۷/۷	۱۳۱/۸	۱۳۵/۸	۱۱۳/۷	۹۵/۸	۸۳/۱	کشورهای او.ای.سی.دی
۳۹/۸	۴۰/۲	۱۸۴/۴	۱۷۰/۲	۱۳۶/۴	۱۱۸/۵	۱۲۰/۶	بازار مشترک
۲۴/۴	۲۲/۱	۱۱۲/۸	۹۹/۲	۷۷/۴	۶۸/۹	۶۶/۴	کشورهای عضو اتحادیه اروپایی
۱۰/۸	۱۰/۸	۵۰/۱	۴۴/۱	۳۴/۹	۳۰/۸	۳۲/۴	تجارت آزاد
۸/۰	۹/۲	۳۶/۹	۲۵/۰	۴۶/۷	۳۳/۳	۲۷/۵	کشورهای در حال توسعه

۱. اطلاعات مربوط به سال ۱۹۸۷ پیش‌بینی است

۲. در سال ۱۹۸۷ صد فورینت معادل ۲/۲۵ دلار بود ماست.

مأخذ: سالنامه تجارت خارجی و آمار ماهانه دفتر مرکزی آمار مجارستان

صادرات مجارستان به کشورهای سازمان همکاری و توسعه اقتصادی

۱۹۸۵	۱۹۸۰	۱۹۷۵	
			۱. به درصد واردات کشورهای او.ای.سی.دی
۰/۱۹	۰/۲۰	۰/۲۱	کل
۰/۱۶	۰/۲۳	۰/۲۱	محصولات صنعتی از جمله:
۰/۲۳	۰/۳۰	۰/۲۳	- فراورده‌های شیمیایی
۰/۰۷	۰/۱۲	۰/۰۹	- ماشین، تجهیزات
۰/۲۵	۰/۴۳	۰/۴۹	- کالاهای مصرفی
			۲. برحسب % واردات او.ای.سی.دی. از مبادا PED
۰/۷۲	۰/۶۴	۰/۷۴	کل
۱/۰۸	۲/۱۰	۲/۶۱	محصولات صنعتی از جمله:
۴/۴۹	۵/۴۷	۴/۵۳	- فراورده‌های شیمیایی
	۲/۰۰	۲/۲۸	- ماشین، تجهیزات
۰/۷۷	۱/۷۰	۲/۵۰	- کالاهای مصرفی

مأخذ: Andras Inotai: "Réflexions sur la compétitivité internationale de l'économie hongroise", Ungarische Wirtschaftshefte, no 1/1988, p.37.

□

رتال جامع علوم انسانی